

Projekt współfinansowany w
ramach programu Unii Europejskiej
„Erasmus+”

Otwockie świdermajery. Drewniane perły podwarszawskiej architektury

ŚCIEŻKA PL 5

Prezentacja ścieżka

Ścieżka podąża śladami zanikającej architektury drewnianej, typowej dla uzdrowisk w okolicach Warszawy. Świdermajer, to określenie stylu architektonicznego charakterystycznego dla uzdrowisk w okolicach Warszawy.

Świdermajer to styl architektoniczny stworzony przez Michała Andriollego. Ta drewniana architektura inspirowana architekturą terenów górskich jest charakterystyczna dla budynków położonych na prawym brzegu Wisły – od Nałęczowa do Warszawy. Niewiele z nich zachowało się w dobrym stanie, ale spacerując po Otwocku nadal możemy poczuć ich dawną świetność.

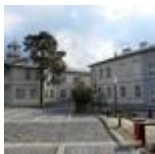
Uzdrowisko i letni kurort zawdzięcza swój rozwój otwockim sosnom, których rozłożyste gałęzie wydzielają olejki eteryczne i tworzą dużą ilość tlenu, a także położeniu na najwyższym terenie w piaszczystej okolicy.

Przed II wojną światową istniały tu setki drewnianych willi, ale bajkowe domy z drewnianymi gankami i ażurowymi balustradami powoli znikają z mapy Otwocka. Lokalni architekci przenieśli style z całego świata do Otwocka nad rzeką Świder. Inspirowali się pięknymi, bogato zdobionymi willami w Alpach Szwajcarskich, jak również chatami z Carskiej Rosji. I tak, pod koniec XIX wieku, bogato zdobione domy zaczęto budować w sosnowych lasach nad rzeką Świder. Spacer rozpoczynamy przy odremontowanym Sanatorium Abrama Górewicza, największym drewnianym budynku w Polsce, a może nawet w Europie. Wycieczka w kierunku Świdra kończy się na najstarszej i najbardziej reprezentacyjnej ulicy Otwocka.

WAYPOINTS

Stacja kolejowa w Otwocku – początek trasy.....	3
Pensjonat Abrama Górewicza.....	3
Posiadłość rodziny Badiorów	3
Willa „Róża” – Tadeusza Kościuszki 32	3
Apteka i Sklep Kolonialny – Stefana Żeromskiego 16.....	4
Julia Klauzińska – Hipolita Cybulskiego 7	4
Sierociniec – Bolesława Prusa 7	4
Kasperowiczówka – Bolesława Prusa 13.....	5
Pensjonat „Eden” – Marii Konopnickiej 12/14	5
Willa Kahana – Marii Konopnickiej 7	5
Willa „Lala” – Reymontówka – Reymonta 29	6
Willa Podole z Apteką – Tadeusza Kościuszki 11.....	6

Zdjęcie	Stacja kolejowa w Otwocku – początek trasy
	

Zdjęcie	Pensjonat Abrama Górewicza
  	Uznawany za jeden z największych drewnianych budynków Europy. Powstawał etapami od roku 1906 do 1921. Pensjonat był placówką całoroczną. Jednocześnie mogło w nim wypoczywać 80 osób. Od 1939 roku mieściła się tu komendantura, a od 1941 - szpital dla żołnierzy niemieckich. Członkowie rodziny Górewiczów sprzedali nieruchomość wraz z otaczającym parkiem w 1948 r. Nabywcą był Warszawski Zarząd Samorządowy. Od 1953 roku mieścił się tutaj Centralny Szpital Lotniczy, następnie od 1960 Liceum Medyczne nr 8. W 1997 r. budynek przejęła Polska Fundacja Alzheimerowska. W listopadzie 2014 roku dawny pensjonat stał się własnością spółki Carolina Car Company. Budynek został przeznaczony na klinikę ortopedyczną i medycyny estetycznej oraz centrum rehabilitacji z hotelem dla pacjentów.

Zdjęcie	Posiadłość rodziny Badiorów
   	Przedwojenna posiadłość rodziny Badiorów znajdowała się między dzisiejszymi ulicami Warszawską, Willową, Kościuszki i Żeromskiego. Od 1910 roku w jednym z pięciu piętrowych, drewnianych budynków funkcjonował Pensjonat Braci Nusbaum. Po 1930 roku właścicielem budynku został F. Cukiernik który zmienił jego nazwę na Polonia Palace. Po wojnie stał się budynkiem komunalnym. Dom spłonął w nocy z 23 na 24 grudnia 1998 roku. Do dziś przetrwały dwa budynki, niestety zniszczone, zachowały się jednak elementy architektoniczne świadczące o świetności otwockich willi drewnianych. Okazały, piętrowy budynek od strony ul. Willowej (pokryty niebieską farbą) ma częściowo zabudowane, piękne werandy z półkolistymi oknami; to prawdopodobnie w nim w czasie okupacji niemieckiej miała siedzibę Niemiecka Komendantura Wojskowa. W głębi podwórza stoi dawna willa Mucha Zygmunta Badiora z początku XX wieku.

Zdjęcie	Willa „Róża” – Tadeusza Kościuszki 32
---------	---------------------------------------

Dawna willa Róża, której właścicielami było małżeństwo Jabłońskich, jest to piętrowy, drewniany budynek na niewielkim wzniesieniu. Budynek zachował się w doskonałym stanie. Na uwagę zasługują przepiękna weranda na piętrze oraz ganek, ozdobione drewnianymi ażurowymi detalami. Na początku lat 20. XX wieku w tym domu litewski talmudysta Jabłoński urządził prywatny dom modlitwy – Małą Synagogę – który funkcjonował aż do wojny. W czasie wojny w tym budynku mieszkał burmistrz Otwocka Stanisław Iłowiecki. Funkcję burmistrza pełnił od grudnia 1943 do października 1944 roku.

Zdjęcie

Apteka i Sklep Kolonialny – Stefana Żeromskiego 16

Dwa parterowe, drewniane budynki, których właścicielami byli Czerniawski i Rotsztejn. W pierwszym mieściła się apteka prowadzona od 1933 roku przez mgr Reginę Millerową. Funkcjonowała nieprzerwanie aż do początku lat dwutysięcznych. Stylowe apteczne wnętrze sprawiało wrażenie, jakby czas stanął w miejscu. Obecnie mieści się tam oddział Miejskiej Biblioteki Publicznej. W drugim budynku, bliżej ulicy B. Prusa, znajdował się Sklep Kolonialno-Spożywczy i Owocowy Edmunda Budkowskiego. Niestety nie dotwały do naszych czasów stylowe werandy, które były prawdziwą ozdobą obu budynków. Andrzej Wajda nakręcił tu kilka scen do filmu Pierścioneł z orłem w koronie.

Zdjęcie

Julia Klauzińska – Hipolita Cybulskiego 7

Julia Klauzińska (1858–1928) była lekarzem, który zasługuje na szczególną pamięć. Była lekarzem szkolnym żeńskiego gimnazjum, ginekologiem i lekarzem uzdrowiskowym dla dzieci. Podczas pierwszej wojny światowej prowadziła szpitale polowe, m.in. w Smoleńsku. Klauzińska była czwartą kobietą-lekarzem w Polsce. W 1885 roku ukończyła Instytut Medyczny dla Kobiet w Petersburgu. W 1905 roku kupiła nieruchomość przy Wólczyńskiej 13(obecnej ul. Cybulskiego 7) i zamieszkała tu z sześciorgiem dzieci zmarłego brata w nieistniejącym już, stojącym obok, piętrowym, murowanym domu. Do dzisiaj zachował się budynek którego była właścicielką. Znajduje się na terenie szpitala Specjalistycznego MSW przy ul. Prusa.

Zdjęcie

Sierociniec – Bolesława Prusa 7

		Dobrze zachowany parterowy drewniany budynek z początku XX wieku, z oszklonymi krytymi werandami, zbudowany na dużej, zalesionej działce. Jest to dawny pensjonat małżeństwa Gołembowskich. Posiadłość tę właściciele darowali siostrom zakonnym z przeznaczeniem na sierociniec.
		

Zdjęcie	Kasperowiczówka – Bolesława Prusa 13	
		Pięknie odnowiony „świdermajer”. Kasperowiczówka – z werandkami, balkonem na pięterku i licznymi ażurowymi ozdobami drewnianymi, zwieńczony wieżyczką z oknami. Mieszkał tu znany przedwojenny społecznik Edward Kasperowicz, sekretarz Towarzystwa Przyjaciół Otwocka, prezes Towarzystwa Miłośników Radia, redaktor i wydawca czasopisma Otwock – Uzdrowisko. Zaprojektował pierwszy herb Otwocka. Dzięki jego inicjatywie została założona w 1921 roku kolonia urzędnicza – Soplicowo (obecnie dzielnica Otwocka). Przyjeżdżał tu na wypoczynek arcybiskup Stanisław Gall. W rocznicę 50-lecia jego kapłaństwa, w 1937 roku postawiono w ogrodzie figurę biskupa.
		

Zdjęcie	Pensjonat „Eden” – Marii Konopnickiej 12/14
	Drewniany, dobrze zachowany dwupiętrowy budynek zbudowany został w latach 20. XX wieku na posesji Stefana i Stanisławy Jankowskich. W 1925 roku prowadziła w nim pensjonat, prawdopodobnie Eden, Zofia Ajzensztadt. Natomiast w latach 30. właściciel J. Rubin prowadził tu pensjonat Atlantic. Obecnie mieszkają w nim siostry zakonne.
	

Zdjęcie	Willa Kahana – Marii Konopnickiej 7
---------	-------------------------------------

Przedwojenna nieruchomość M. Kahana. Pierwszy dom to tajemniczy piętrowy drewniak, w którym do tej pory w dobrym stanie zachowały się ażurowe detale drewniane zdobiące balkony i oszklone werandy tak charakterystyczne dla architektury stylu nadświderzańskiego. Nie bez powodu właśnie ten dom był doskonałym tłem dla filmu Doroty Kędziejawskiej Pora umierać z Danutą Szaflarską w roli głównej. Po renowacji byłby jednym z najpiękniejszych otwockich „świdermajerów”. Drugi dom – duży, piętrowy, także drewniany, efektownie odnowiony, jest doskonałym przykładem zachowania naszej drewnianej architektury dla następnych pokoleń.

Zdjęcie

Willa „Lala” – Reymontówka – Reymonta 29

Na posesji stoją obecnie 3 budynki. Najstarszy (środkowy), wybudowany w 1893 należał do rodziny Jerominów, jednak najbardziej osławiona jest „Lala”, którą w 1906 zakupił Jakub Schatzschneider, teść Władysława Reymonta. W pensjonacie przy obecnej ul. Reymonta początkowo mieszkał Władysław Reymont, później zajmował willę swojego teścia przy obecnej ul. Reymonta 29. Powieściopisarz wielokrotnie przebywał w Otwocku i najczęściej mieszkał właśnie tutaj. W „Lali” napisał (1908-1918) część powieści „Chłopi”, za którą otrzymał Nagrodę Nobla w 1924 roku (Co ciekawe konkurent Reymonta do tej nagrody również przebywał w Otwocku. Co prawda krótko, ale jednak). W 2001 roku na budynku stojącym najbliżej ulicy umieszczono tablicę pamiątkową. Ciekawostką jest fakt, że do dziś nie wiadomo dokładnie, który z trzech budynków na posesji to rzeczywiście „Lala”. Przyjmuje się, że chodzi o budynek najbliżej drogi, jednak pomiędzy lokalnymi historykami trwają na ten temat spory. W 1944 roku w budynkach mieściły się biura sztabu marszałka Żukowa. Parcela położona jest w najstarszej części Otwocka, zwanej Aleksandrówką, składa się z trzech drewnianych, parterowych, letniskowych „świdermajerów” z końca XIX wieku. Mają one piękne werandy i ażurowe ozdoby drewniane.

Zdjęcie

Willa Podole z Apteką – Tadeusza Kościuszki 11

Jeden z najbardziej reprezentacyjnych otwockich „świdermajerów”. Budynek drewniany, parterowy, dosyć duży, mieszkalny z wejściem bocznym i z oryginalnym głównym po schodach, z narożnika ulicy Kościuszki i Kościelnej. Willę Podole zbudował w roku 1895 prowizor farmacji Franciszek Podolski i do 8 stycznia 1951 roku była w rękach jego sukcesorów. Następnie upaństwowiona, funkcjonowała do lat 90. XX wieku. W czasie wojny była miejscem wymiany prasy podziemnej i kontaktów konspiracyjnych. Willę otaczał piękny ogród założony według projektu warszawskiego planisty Michała Nagaya. Projekt został nagrodzony na wystawie w Częstochowie. Mieszkający obecnie w willi potomkowie F. Podolskiego starają się utrzymać dom i ogród w bardzo dobrym stanie i kształcie. Robią to z wielkim powodzeniem. Willa Podole od początku swojego istnienia jest charakterystyczną wizytówką Otwocka.